

# טועמיה - חיים

לחיות עם הזמן בשבת קודש

ערב ש"ק פר' בהר - בחוקותי תשפ"ג

הרב **מרדכי אלון שליט"א**

נכתב ונערך משמיעה ע"י תלמידים - לא מוגה

**זמני כניסת ויציאת השבת:**

ירושלים - 18:47 | 20:06

תל אביב - 19:09 | 20:09

חיפה - 19:00 | 20:10

טבריה ומגדל - 19:06 | 20:09

באר שבע - 19:07 | 20:07

## אשרי אדם מפחד תמיד

### סיבת כל הגלויות

נעסוק בענייני השמיטה והיובל המופיעים בתחילת הפרשה ונתחיל בהזכרת כמה מושגים. הנושאים הללו לא רק מופיעים בפרשה אלא הם חורזים את כל הפרשה ואף את פרשת בחוקותי. כאשר התורה מתארת מה יקרה אם ח"ו לא נלך בחוקות ה', הדבר העיקרי שהיא חוזרת ומזכירה הוא סיבת כל הגלויות -

וְאִם-בְּזָאת לֹא תִשְׁמְעוּ לִי... וְהִשְׁמַתִּי אֶנִּי אֶת-הָאָרֶץ וְשָׂמְמוּ עָלֶיהָ אֵיבֵיכֶם הַיֹּשְׁבִים בָּהּ. וְאַתֶּם כְּגֹיִם וְהִרִיקְתִּי אַחֲרֵיכֶם חָרֹב וְהִיתָה אֶרְצְכֶם שְׂמָמָה וְעַרְיֶכֶם יִהְיוּ חָרָבָה. (ויקרא כ"ג, כ"ד-ל"ב)

הקב"ה בעצם אומר לנו 'אתם לא השבתתם את האדמה, לא קראתם לאדמה "ושבתה הארץ שבת ל-ה" - ולכן אני אצטרך להשבות אותה, ואז -

אֲזַ תִּרְצָה הָאָרֶץ אֶת-שַׁבְּתֹתֶיהָ, כֹּל יְמֵי הַשְּׁמִתָּה... (שם ל"ד)

ואז הארץ תתפייס על שביטלנו את השמיטות. זה פלא עצום. בפרק החמישי במסכת אבות, אותו נקרא אי"ה בשבת הקרובה, כתוב -

גלות באה לעולם על עובדי עבודה זרה, ועל גילוי עריות, ועל שפיכות דמים, ועל השמטת הארץ. (אבות ה', ט')

במבט ראשון זה נראה לנו כהשוואה מופרכת. איך אפשר להשוות את שלש המצוות החמורות של "יהרג ואל יעבור" - עבודה זרה, גילוי עריות ושפיכות דמים - למצוות שמיטה?! אבל אלו הפסוקים המפורשים שאצלנו בפרשה, שהגלות באה על אי השמטת הארץ. 'אתם לא השמתם את האדמה, במובן החיובי של "ושבתה הארץ", "שבת הארץ לכם", "לא תעבד", "לא תיזרע" - הרי שאני אדאג לכך, אומר הקב"ה, 'ולא כדי שהגויים ייהנו מזה, לא יהיו פירות, הכל יהיה שממה' -

וְאַתֶּם בְּאֶרֶץ אֵיבֵיכֶם אֲזַ תִּשְׁבֹּת הָאָרֶץ וְהִרְצַת אֶת-שַׁבְּתֹתֶיהָ. כֹּל-יְמֵי הַשְּׁמִתָּה תִשְׁבֹּת אֶת אֲשֶׁר לֹא-שַׁבְּתָה בְּשַׁבְּתֹתֶיכֶם בְּשַׁבְּתֶיכֶם עָלֶיהָ. (שם ל"ד-ל"ה)

ומי שיעיין שם ברש"י יראה את החשבון שהוא עושה שם - שבעים שנה של גלות בכל הן היו כנגד ע' שנות השמטה ויובל שהיו בשנים שהכעיסו ישראל בארצם לפני המקום... כלומר כל הגלויות זה בגלל אי שמירת השמיטה. פלא עצום. וכפי שפתחנו שנושא השמיטה אינו רק 'עוד נושא' בפרשה אלא הוא חורז את כל הפרשיות - כל הענישה קשורה בשמיטה. התורה אף פעם לא מתארת משהו ספציפי בכזו צורה. היא אכן אומרת שאם נעבור ח"ו על עריות הרי שהארץ "תקיא אתכם", אבל היא לא מדברת על מצווה ספציפית שבגללה יבואו כל שנות הגלות. והיא אף חוזרת על זה בהמשך עוד -

וְזָכַרְתִּי אֶת-בְּרִיתִי יַעֲקֹב וְאַף אֶת-בְּרִיתִי יִצְחָק וְאַף אֶת-בְּרִיתִי אַבְרָהָם אֶזְכֹּר וְהָאָרֶץ תִּעֲזֹב מֵהֶם וְתִרְצֶה אֶת-שַׁבְּתֹתֶיהָ בְּהַשְׁמָה מֵהֶם וְהֵם יִרְצוּ אֶת-עֲוֹנָם... (שם מ"ב-מ"ג)

הארץ תתפייס ותתרצה בשבתותיה - והם, כלומר, ישראל, יירצו את עון אי השמטת הארץ. גם המצוות האחרות בפרשה - שדה אחוזה, בתי ערי חומה וכו' - נוהגות רק כאשר היובל נוהג. בימינו שאין לנו יובל והשמיטה היא רק מדרבנן, מדברי סופרים, אנחנו אולי קצת מפספסים תחושה שאילו היא הייתה לנו, הרי שהיא הייתה קיומית, יומיומית אצלנו.

### מונים לשבת

נסביר את הדברים ונתחיל בפסוק הראשון של הפרשה וממנו נלמד לימוד אדיר לכל עבודתנו בעולם הזה. הפרשה פותחת במילים הבאות -

וַיְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה בְּהַר סִינַי לֵאמֹר. דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תִבְאוּ אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לָכֶם וְשַׁבְּתָה הָאָרֶץ שַׁבַּת לַיהוָה. (שם, כ"ה, א'-ב')

על המילים האחרונות בפסוק רש"י שם אומר -

שבת לה'. לשם ה', כשם שנאמר בשבת בראשית.

<sup>1</sup> שהיא אחת ממשמעויות השמיטה - לא רק שהאדם ישבות ממלאכתו אלא שהאדמה עצמה תשבות.

עבדים (עבד עברי יוצא בשנת היובל) ובתים ושדות חוזרים לבעליהם. אגב, ביובל לא נוהג ענין השמטת הכספים.

היובל הוא משמעותי מאד וכל החיים שלנו כיום נראים אחרת בלי היובל. כשהיובל היה נוהג, העולם היה ממש אחר. וכך מביא הרמב"ם -

משגלה שבט ראובן ושבט גד וחצי שבט מנשה בטלו היובלות שנאמר וקראתם דרור בארץ לכל יושביה, בזמן שכל יושביה עליה, והוא שלא יהיו מעורבבין שבט בשבט אלא כולן יושבים כתקנן. בזמן שהיובל [נוהג בארץ] נוהג בחו"ל שנאמר יובל היא בכל מקום בין בפני הבית בין שלא בפני הבית. (רמב"ם הל' שמיטה ויובל, י', ח')

נוהג לחשוב שהיובל איננו נוהג מאז חורבן הבית אבל הרמב"ם מגלה לנו שהיובל בטל כבר הרבה זמן לפני כן, כבר לפני חורבן בית הראשון, עם גלות השבטים הנ"ל. כלומר היובל אינו תלוי בבית המקדש, ולכן בבית שני, שעמד ארבע מאות ועשרים שנה, לא נהג היובל - כי לא כל ישראל היו פה, היות ועשרת השבטים גלו בבית ראשון. הזמן שהיובל נוהג בארץ, הפרמטר איננו קיומו של הבית אלא ש"כל יושביה עליה", או לכל הפחות רובם. ונשים לב ברמב"ם שכאשר היובל נוהג בארץ, הוא נוהג גם בחוץ לארץ - לא לגבי שמיטת קרקעות אלא לגבי שילוח עבדים.

## שמיטת כספים - איזון כלכלי

פתחנו את השיעור בכך שכל הפרשה חורגת את דיני שמיטה ויובל, ואכן כך ממשיך הרמב"ם -

ובזמן שהיובל נוהג דין עבד עברי ודין בתי ערי חומה ודין שדה חרמים ודין שדה אחוזה ומקבלין גר תושב ונוהגת שביעית בארץ והשמטת כספים בכל מקום מן התורה ובזמן שאין היובל [נוהג] אינו נוהג אחד מכל אלו חוץ משביעית בארץ והשמטת כספים בכל מקום מדבריהם כמו שביארנו. (שם ט')

כלומר כל דיני עבד עברי ינהגו בעת היובל, כלומר כל צורת הענישה, השיקום, כל היחס למוכר עצמו וכו' - אינם קיימים כשאינו יובל. כאשר יובל נוהג נוהגים גם כל הדינים המיוחדים של מכירת נדל"ן בערים המוקפות חומה "בתי ערי חומה", ודין שדה חרמים, היינו שדות המוקדשים לבית המקדש, דין שדה אחוזה - מכירה, הקדשה. מקבלים גרים תושבים - כל הנושא של עובדים זרים, שאפשר לקבל גר תושב שהוא גוי המקבל על עצמו את מצוות בני נח ורוצה לגור בארץ ישראל. כל העולם שלנו היה משתנה. וזה לא נגמר - "ונוהגת שביעית" מן התורה וכן שמיטת כספים ובכל מקום, היינו גם בחו"ל.

לגבי השמטת כספים, הרמב"ם מסביר מדוע זה לא נוהג כאשר היובל איננו נוהג. כאשר נוהג היובל יש הגיון כלכלי בהשמטת כספים, כי הקרקע שבה לבעליה בלי תמורה והשמטת ההלוואות יוצרת איזון כלכלי, אך כשאינו היובל נוהג כל המציאות הכלכלית מסורסת. בואו נחשוב כמה שניות על כל המשמעויות של זה - אין עבדות, שדות חוזרים לבעליהן, כל

ההסבר הראשון בדמיון לשבת בראשית הוא פשוט מאד. כל יום בשבוע - ראשון, שני, שלישי וכו' - נספר ומתייחס לשבת, כלומר - ראשון בשבת, שני בשבת וכו'. הרמב"ן אומר שעם ישראל לא נתן לימות השבוע שמות משלהם אלא הם נקראים לפי היחס שלהם לשבת. אין משמעות עצמאית לשם היום, להבדיל מעמים אחרים ששם הימים קרואים בשמות עצמאיים, חלקם אפילו על שם עבודות אלילים. הימים האלה מזכירים לנו את יום השבת ובכך אנו מקיימים גם את הציווי "זכור את יום השבת לקדשו" - שבכל יום בשבוע אנו מזכירים וזוכרים את השבת. "היום יום רביעי - לשבת, חמישי - לשבת וכו'".

בעצם אם היינו מרגישים קצת את החיים כפי שהתורה מתארת אותם עם השמיטה, היינו מרגישים אפילו יותר באיזון שנה אנו נמצאים משנות השמיטה. היינו מרגישים שהשנה היא השנה הראשונה לשמיטה, ולכן יש בה מעשר ראשון ושני, ובשנה השלישית והשישית יש מעשר עני (במקום מעשר שני). כל החיים החקלאיים, הכלכליים, פועלים סביב ולפי השמיטה - גם מצוות שמיטת כספים היתה נוהגת.

המשך חכמה' זצ"ל אומר דבר יפה - כפי שאנחנו יודעים שבימות השבוע על היום השלישי נאמר פעמיים "כי טוב", גם בשנות שמיטה, השנים השלישית והשישית, הן שנות מעשר עני, שמיטות עם הזולת. אבל מעבר לזה, יש כאן דבר לא טכני אלא מהותי ממש. אמרנו פעם בשם האדמו"ר הזקן על מאמר חז"ל "מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת", שהפשט הוא למי שהטרחה שלו היא לחיות בערב שבת כל הזמן, להרגיש כל יום ויום את היחס לשבת, איפה אני ואיפה השבת שבי, הרי השיא של זה הוא בשמיטה. אבל ננסה הפעם להבין את זה בסדך הפוך - להבין את ענין השבת מתוך השמיטה ולא את השמיטה מתוך השבת. ננסה לתפוס קצת את השמיטה שעדיין לא זכינו לקיים אותה דאורייתא ובעז"ה שנזכה מהרה לכך, ואז נתפוס לא רק את השמיטה אלא גם את השבת ומכך גם מהו יום ראשון, יום שני וכו'.

## כל יושביה עליה

הנוהג בעולם הוא לומר דברים שאכן יש בהם מן האמת - למשל שהשמיטה היא כדי שלעניים יהיה אוכל, כמו שכתוב - **וְהַשְׁבִּיעַתְּ תְשֻׁמְתָהּ וְנִטְשָׁתָהּ וְאָכְלוּ אֶבְיָנֵי עַמְּךָ... (שמות כ"ג, י"א)**

אבל עוד מעט נראה שלא ייתכן שזו הסיבה היחידה או המרכזית למצווה. ולפני שנכנס לזה, בואו נתחיל בהלכה שמתייחסת לשנת היובל. אחרי שבע שמיטות, אנו מציינים כידוע את שנת היובל. בשנת השמיטה יש שלש הלכות מרכזיות - האחת היא שמיטת קרקעות (הארץ), אי עבודת האדמה (האדם) ושמיטת כספים. שנת היובל היא, שאחרי שבע שמיטות, השנה החמישים, והיא כמו שנת שמיטה לגבי עבודת האדמה. יש בה דבר נוסף שאין בשמיטה - שילוח

לנו קשה לתפוס את הפסוק הזה. זה נשמע לנו לא כל כך נורמלי - אדם פרנואידי, שכל הזמן מפחד, צריך אולי ללכת לאבחון. כל הזמן אנחנו מדברים על שמחה ובטחון זה מה פתאום עכשיו "אשרי אדם מפחד תמיד"?

## פחד מרגיע

בואו נקרא כמה שורות בדברי הצדיק הירושלמי ר' אשר פריינד זיע"א -

שלמה מלך אומר במשלי "אשרי אדם מפחד תמיד". פירושו מאושר האדם אשר פחד ה' מהווה עבורו עניין תמידי.

ההיפך "מאשרי אדם מפחד תמיד" הוא 'מסכן האדם שמפחד לא תמיד', היינו שמשוה מפחיד אותו. הדברים מיד יובנו טוב יותר. ממשיך ר' אשר -

זאת אומרת שתמיד חי בפחד ממציאותו ותמיד מכיר את שפלותו, עד שרואה את עצמו אפס מוחלט הזקוק תמיד לרחמי ה' המרובים שישמור עליו השי"ת בכל ורגע ובעל ענין וענין...

את הפסוק "מזמור לדוד ה' רועי לא אחסר" (תהילים כ"ג, א') היה מבאר ר' אשר שדוד המלך התפלל - 'רבש"ע, תן לי שלשניה אחת, לרגע אחד, גם כשהכל יהיה אצלי בסדר, לא אחסר את התחושה שאתה ה' הרועה שלי ואני השה שבלעדיך האריה בא וטורף אותי. תן לי להיות מפחד תמיד - ואז אהיה מאושר'. זה געוואלד!

...להיות בפחד תמידי אינו חיסרון. אדרבה, שלמה המלך מתאר את המפחד התמידי כאדם מאושר באמרו "אשרי אדם מפחד תמיד" כי רק המפחד התמידי ממציאותו ורק המכיר התמידי בשפלותו רק הוא זוכה להיות דבוק אל השי"ת בורא ומנהיג בדבקות אמיתית. אבל מי שאין לו פחד תמידי ושפלות תמידי - "מאד מאד הוי שפל רוח" - כל ישותו נמצאת בסכנה כי החשיבה שלו מאלוקות הולכת ומתמעטת. הוא הרי 'יש', הוא ישות עצמית... [הוא חושב שהוא צריך את הקב"ה רק כאשר ממש קשה ואז הוא מתחנן לפניו רבש"ע, 'עכשיו עכשיו אני צריך אותך - בריאות, פרנסה וכיו"ב, הכל מתמוטט]...

מה שרוצה מאיתנו הקב"ה בשמיטה הוא שלא תהיה שניה שאני אחשוב שהקרע הזו היא שלי. 'היום שנה ראשונה להחזרת הקרקע לבעליה', 'היום, מהקרע הזו שאיננה שלי, אני צריך לתת מעשר ראשון ללוי, מעשר מן המעשר לכהן, מעשר לעני'. אשרי אדם שחי כל הזמן את "ושבתה הארץ שבת לה". הוא ביום ראשון וביום שני נמצא בערב שבת כל הזמן. "אשרי אדם מפחד תמיד" - אין מילה יותר מרגיעה מפחד תמידי. אני יודע שזה יכול להישמע עקום לאדם המודרני, אבל זה שיעור שלם בפסיכולוגיה.

אדם חוזר למקורו, לביתו המקורי, "חוק ההתיישנות" שכל כך נוכח בחיינו כיום איננו קיים. חוזרים לבית. כל אדם שב למשפחתו - והכל תלוי לא בבית המקדש אלא בהימצאות "כל יושביה עליה", כלומר, אנחנו נותנים לזה את הכח.

## שנת שמטה - שנת חירות

אחרי הקדמה זו על היובל אפשר להיכנס לשמיטה, שנוהגת מן התורה רק כאשר נוהג היובל. מהי בעצם השמיטה?

הרמב"ם אומר שהשמיטה באה לחנך אותנו לחמלה על כל בני האדם, לתת לאחרים משלך. האחרונים מקשים על כך כל מיני קושיות ושני הקשיים הראשונים הם - ראשית, אפשר להבין שאני צריך לתת מהקרע שלי, אבל מה זה קשור לשמיטת הקרקע? אני יכול גם לתת מהקרע שלי ובמקביל גם להמשיך ולעבוד אותה. ולמה דווקא בשמיטה? הרי בכל השנים יש מתנות עניים - מעשר ראשון, שני, לקט שכחה וכו'. וקושי שני; יש הלכה מרתקת שצריך לשים לב אליה. בתחילת הפרשה כתוב -

וְהִיְתָה שְׁבַת הָאָרֶץ לְכֶם לְאֹכְלָהּ לֶךָ וּלְעֶבְדְּךָ וּלְאִמְתְּךָ וּלְשִׁכְיֶיךָ וּלְתוֹשְׁבֵי הַגָּרִים עִמָּךְ. (ויקרא כ"ה, ו)

היינו, שבשמיטה אוכלים מכל הפירות ולא מפסידים אותם - האדם, עבדיו, התושבים והגרים.<sup>2</sup> על המילה "לך" אומר שם רש"י -

לך ולעבדך ולאמתך. לפי שנאמר 'ואכלו אביוני עמך' (שמות כג, יא), יכול יהיו אסורים באכילה לעשירים? תלמוד לומר לך ולעבדך ולאמתך, הרי בעלים ועבדים ושפחות אמורים כאן.

השאלה של רש"י - אולי מצוות שמיטה נובעת כולה מהיגיון סוציאלי, לדאוג לעניים? - ת"ל גם העשירים, הבעלים, יכולים לאכול. כלומר "ואכלו אביוני עמך" איננה הסיבה המרכזית אלא היא סיבה צדדית נוספת. והאמת היא שלי עצמי יש תחושה שהעשירים זקוקים לשמיטה אף יותר מהעניים (להלן).

מה זה בעצם שאני יודע שכל יום הוא "ראשון בשבת, שני בשבת וכו'?" - כשאני סופר כך לגבי הזמן והימים, אז אני יודע שתהיה שבת בסוף השבוע, כלומר שלא משנה כמה נעבוד קשה - בסוף תהיה שבת, יום מנוחה, יום רוחני. אבל זה ידוע - ומה עוד?

מצוות השמיטה איננה עוד מצוות צדקה. יש הרבה אופנים לתת צדקה. השמיטה היא לעשירים כמו לעניים. במצוות השמיטה הקב"ה בא ללמד אותנו - 'אני רוצה לעשות אותך בן חורין, מאושר באמת'. זו פילוסופיה שלמה. אדם כזה שתהיה לו שנת חירות והוא יהיה מאושר ולא משועבד. אז איך מציעים לאדם אושר? - הפסוק במשלי אומר דבר מוזר -

אֲשֶׁרִי אָדָם מִפְּחָד תְּמִיד... (משלי כ"ח, י"ד)

<sup>2</sup> בסוגריים רק נשים לב כי "תושבך" זה כולל גוים. תוצרת השמיטה, על אף קדושתה, מיועדת גם לגוים.

סוציאלית וכו', ואילו בשמיטה זה מורגש הרבה יותר, וכאשר קיים יובל הצמוד לשמיטה זה שנתיים - ואז בכלל זה עוצמתי.

## השמיטה מיועדת לעשירים

הארץ, כאשר היא איננה שובתת היא רוצה גלות, היא זקוקה להיות שוממה - "ושממו עליה אויבכם". מדוע העונש הנורא הזה? כי זה עונש שבא להחזיר אותך למקום שלך, כי כשתגיע לגלות אתה תפחד. נכון, זה סוג פחד פחות טוב כי שם נפחד מהגויים, ממכות, אבל לאט לאט אתה תהפוך את הפחד הזה לפחד מהקב"ה. כי כשהיית בארץ וסיפרת 'מערכונים בישראלית' התרחקת מהפחד, זאת אומרת שלאט לאט האלוקות, ההנכחה שלה, הלכה והתמעטה אצלך -

...עד שעלול לשכוח לגמרי שיש ריבונו של עולם, מפני שהגאווה העצמית תופסת את מקום הדבקות לאלוקות. וככל שהגאווה העצמית עולה כך יורדת תחושת דבקות הבורא כי 'איך אני והוא יכולין לדור במדור אחד'. כמו כדור שלג הוא הולך ומסתבך עד שמתנתק ח"ו לגמרי מהרבש"ע.

יש ברחוב נטיה לראות בפחד ה' כדבר מאיים. אנשים חושבים שאם הם מפתחים תחושה של שקט ושלווה אז תהיה להם איכות חיים גבוהה וטובה יותר, הם יותר בטוחים, יותר מאושרים - אבל האמת היא שטעות בידם. חשיבה זו אינה אלא ניסיון מהאפשרות לברוח מההתמודדות ומהכרת המציאות העצמית. הלא מציאות האמיתית היא כפי שאמרו חז"ל שיצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום, ואם אין הקב"ה עוזרו אינו יכול לו, וכמו שכתוב 'לְוָלֵי ה' עֲזָרְתָּהּ לִי - כְּמַעַט שְׂכָנָה דוֹמָה נַפְשִׁי' (תהילים צ"ד, י"ז), על כן מי שמעלה על דעתו שיש לו עצמו היכולת להתגבר על היצר ושהוא לא צריך לקיים מאמר הכתוב "אשרי אדם מפחד תמיד" אינו אלא טועה... (שיחות רבי אשר פריינד זצ"ל, שם)

יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום בכך שהוא נותן לו לחשוב שהוא יכול להתמודד לבד, ואז הוא מפסיק לפחד - ואז הוא נופל! אבל כאשר הוא זוכר שהוא לא יכול לבד הוא מפחד וכאשר הוא מפחד הוא חוזר לאלוקות ואז הוא יכול להיות בן חורין.

זה משנה את כל תפיסת העולם. זה יסוד פסיכולוגי-נפשי שיכול לשנות לכל אחד מאיתנו את החיים, והבסיס לכל זה הוא שנת היובל - היובל אינו תלוי אפילו בכינון של בית המקדש אלא דווקא ב-"כל יושביה עליה"!

ברגע שיש יובל, אין מצב של עבדות עולמית. ברגע שיש יובל השמיטה נוהגת מן התורה. ברגע שאתה תופס את השמיטה ואתה מבין איפה אתה בשמיטה, ואתה מבין שאתה העשיר לא פחות ואולי הרבה יותר מחברך העני - כי אני זקוק לידיעה הזו שהקרקע שתחת רגלי היא של הקב"ה, ואני משמט אותה.

## "ופחד ורחב לבבך"

הפסוק בנביא אומר -

אָז תֵּרְאֶינָהּ וְנִהְרָתָּ וּפְחַד וְרִחַב לְבָבְךָ כִּי יִתְהַפֵּךְ עָלֶיךָ הַמָּוֶן לְפָנֶיךָ  
תִּיל גַּנְיָם יָבֹאוּ לָךְ. (ישעיהו ס', ה')

הפשט הוא בדיוק כפי שהסברנו - תתמלאי אור, תביני שאין זה אור שלך ולכן תתמלאי בפחד תמידי. הפחד התמידי הוא כפי שאומר דהמע"ה בתהילים "וחטאתי נגדי תמיד" (נ"א, ה'), היינו ההבנה שאני מאה אחוז מועד לעולם, אני מאה אחוז יכול ליפול - כמו יוחנן כהן גדול שנהיה צדוקי לסוף שמונים שנה - ולכן אני מפחד תמיד ולכן יודע שה' הוא זה שעוזר לי, שהוא זה שמציל אותי ומחזיק ומחיה אותי. בכלל, אנחנו לא אוהבים את המילה 'שפלות'. עם המילה 'ענוה' אנחנו מסתדרים טוב, זו מילה יפה, אבל המושג 'שפלות' קשה לנו... חס ושלום! מה ההבדל בין ענוה ושפלות? ההבדל בין ענוה לשפלות הוא שענוה זו עבודה קשה מאד ואילו שפלות זה מצב טופוגרפי - שפל וגאות. השפל הוא מצב תמידי. האם אתה יכול להיות שפל רוח בפני כל אדם? האם אתה יכול לעמוד לפני מישהו ולא להחזיק מעצמך? ואגב, דע לך שזה שעומד מולך קולט את זה ברגע אחד - האם אתה שפל רוח בפניו ולא משנה מה מעמדו החברתי? האם באמת אתה שפל רוח, ואתה משדר לו שבכלל לא משנה לך איפה הוא היה וכמה שנים הוא ישב וכו'? - 'אני במקומך לא הייתי עומד בניסיונות שלך אפילו לרגע אחד!' - אתה משדר לו את זה? אתה חי את זה? כי אתה לא יכול לשדר את זה אם אתה לא באמת חי את זה. האם אני חי שכל המתנות שיש לי - כולן כולן הן מהקב"ה או שאני אומר את זה רק מהפה ולחוץ בשביל מס הכנסה?... אם אתה חי את הרי שאתה בפחד תמידי, פחד שמביא לרחב לב.

לכאורה המילה "ופחד" מתארת כיווץ והמילה "ורחב" מתארת התרחבות, אבל ישעיהו הנביא אומר שזו תנועה באותו כיוון - "ופחד ורחב לבבך". הדרך היחידה ש'רחב לבבך' באופן תמידי היא זו שבאה מ'פחד' תמידי.

אמרתי לעיל שלענ"ד, העשיר זקוק לשמיטה הרבה יותר מהעני. העני הרי מקבל מתנות כל שש השנים, ובעיקר - הרבה יותר קל לו לדעת שאין לו מישהו שהוא זקוק לו יותר מהקב"ה, אבל העשיר מסכן - כמה קל לו לשכוח את זה.

אמרנו שממצוות השמיטה נבין מהי השבת. השבת איננו היום שאפשר לנוח בו שנ"צ ארוך יותר. אני לא נגד שנ"צ - זה בסדר, אבל לא זה מה שמגדיר את מהות היום הזה. שבת היא 'מקור הברכה', כי מקור הברכה הוא שאתה יודע שאתה לא עושה בעולם כלום, שכל מלאכתך עשויה, שהקב"ה עושה הכל, וככל שאתה מתרחק מהשבת אתה בסכנה גדולה יותר, אתה צריך לפחד יותר, אתה מתקרב יותר לערב השבת הבאה ומה שיציל אותך היא ההכנה לערב שבת. הידיעה שאני נמצא ערב שבת, שאני אינני ישות עצמית. אלא שבימי השבוע ובשבת זה קשה יותר להבנה כי השבת הפכה למושג כל כך חזק וקבוע בעולם, שכל העולם מבינים שהשבת הוא יום של מנוחה

בטעות חושב שהכרת השפלות היא עבודת ה' - לא. זה פשוט המפלט היחיד שלו, שפלות כזאת אינה מופנה אל הרבש"ע אלא ככדור אקמול כלפי עצמו. ואם אין לשפלות הזו קשר אמיתי אל הקב"ה אז ברור שלא יצא ממנה כלום אלא להיפך - שפלות כזו עלולה להוביל את האדם לעצבות, לייאוש, להיפך מהרגשת גדולה. אבל שפלות עצמית יכולה להביא אותו לגדולה עצמית, כי מי שנמצא בפחד התמידי, ז"א שתמיד חי בפחד ממציאיותו ותמיד מכיר את שפלותו - ז"א שהוא מקושר אל מציאות הבורא ומכיר את גדלותו ית' בכל עת ועונה וממילא אין מקום לייאוש כלל, אדרבה הוא שרוי בשלווה אמיתית, כגמול עלי אמו כגמול עלי נפשי - כאותו תינוק הנמצא בחיק האם בתחושת הביטחון באלוקים אין עוד מלבדו. (שם)

"והייתה שבת הארץ לכם לאכלה - לך ולעבדך ולאמתך...". קודם כל לך. לעשירים וגם לעניים. שבת לה' - כשם שנאמר בשבת בראשית.

זהו יסוד גדול שכמדומני שצריך להטמיע אותו יותר ויותר. היובל כפי שראינו תלוי ב'רוב יושביה עליה' ולא בבנין הבית, ולכן מצד אחד הוא פסק הרבה לפני שחרב הבית הראשון, אבל מאידך, הוא תלוי בנו. אנחנו אלו שנגלה את הכח של כל העולם לצאת אל הדרור, "וקראתם דרור", אל היובל, אל הידיעה הזאת של השבת לה', שמקורה בכחו של היובל.

## שפלות אמיתית - מרומת

רבתי, כשאני מגיע לפרשה שלנו הזו השבוע, זה נראה בעולם בדיוני - הבית שלי איננו שלי? המשכנתא ששילמתי? היכולת לחיות בעושר המופלא של הפחד התמידי - זו הנוסחה והשאלה היא האם אנחנו מבינים אותה. להכיר את צלמו כדמותו, את הכוח האלוקי שבי - ואת היותי מועד לעולם.

סוד האושר העולמי טמון בכח תמידיות הפחד. מה היום בשמיטה?

נעמוד בעוד משפט אחד של ר' אשר שכפי שראינו כלל לא מתייחס למושג השמיטה -

זאת עלינו לדעת אם האדם אינו מתעורר להכרת השפלות,<sup>3</sup> ואינו מתעורר לחיות בפחד מהמציאות העצמית [כלומר - מהידיעה שאיננו כלום בלי הקב"ה], אם האדם לא מתעורר לזה רק בעת הלחץ זוהי הוכחה שאינו עובד עבודתו בקודש באמת כי הכרת השפלות רק בעת הלחץ היא אינה של שפלות והכנעה כלפי הרבנו של עולם אלא כלפי עצמו, מפני שעד עכשיו [הרי עכשיו אני בלחץ בגלל שנפלתי, פיסית, כלכלית, רוחנית וכיו"ב ואני רוצה שהקב"ה יעזור לי - תעצור רגע ותבין שאתה בלחץ כי עד עכשיו] חשבת שאתה 'מוישה גרויס', שתמיד הסתדרת בזכות עצמך, חכם הרזים המסוגל לתמרן בכל העניינים ובכל הצרכים על הצד הטוב ביותר [- לא צריך אותך!] והנה פתאום מצא את עצמו סגור ומסוגר בתוך צרה ומצוקה [הוא עוד

השיעור מוקדש  
לחצלות חיילי צה"ל ולזכות כל עם ישראל, ושיתקיים בנו מהרה  
האמור בפרשה -  
**"ונתתי שלום בארץ ושכבתם ואין מחריד... ואורך  
אתכם קוממיות".**

לע"נ  
**אליהו בן וויאן ז"ל,**  
לרפואת  
**עמרם בן אידיה חיה**  
ולרפואה ולמזל טוב לילודת  
**רוחמה רחל בת אביגיל ודוד**  
ולבתה שנולדה לה במזל טוב

לחקדשת שיעורים ניתן לפנות בהודעת וואטסאפ  
לעמנואל - 054-7500516

<sup>3</sup> אנחנו כל כך מפחדים ממושג השפלות אבל זהו תורף דבריני, וצריך להיות מודעים לזה - אני אדם, יש לי תאוות, אני יכול ליפול תוך רגע, כל רגע...